

MALI FRAZEOLŠKI RJEČNIK GOVORA PODRAVSKIH SESVETA

Rječnik obuhvaća oko 380 frazema iz sesvetskoga govora koje sam skupila terenskim istraživanjem. To je pokušaj da se zabilježi bar jedan mali dio bogate kajkavske frazeološke građe, jer ne postoji niti jedan frazeološki rječnik kajkavskih govora. U rječnik su uvršteni samo frazemi u užem smislu, a njihove su značajke po kojima ih razlikujemo od drugih jezičnih jedinica sljedeće:

1. pojavljuju se u govoru u gotovu obliku
2. imaju čvrstu leksičku i gramatičku strukturu
3. imaju cjelovito značenje koje nije jednako zbroju značenja njihovih dijelova
4. uklapaju se u kontekst, tj. pojavljuju se kao sastavni dijelovi rečenice.

Uz svaki se frazem navodi njegovo značenje i primjer uporabe, tj. njegova potvrda u rečenici iz izvornoga govora. Svaki je frazem obrađen pod jednom natuknicom. Natuknice su otisnute velikim, a frazemi malim podebljanim slovima. Primjer uporabe frazema otisnut je kosim slovima.

Frazem koji sadrži imenicu obrađen je pod njenom natuknicom (npr. frazem **biti med vetre** obrađen je pod natuknicom **VETER**), a ako sadrži više imenica obrađen je pod prvom od njih (npr. frazem **živeti kak cucek i maček** obrađen je pod natuknicom **CUCEK**).

Frazem koji ne sadrži imenicu, ali ima jedan ili više pridjeva, obrađen je pod prvim pridjevom (npr. frazem **crno na belo** obrađen je pod natuknicom **CRNO**).

Ako frazem ne sadrži ni imenicu niti pridjev, a sadrži glagol ili više glagola, obrađen je pod prvim glagolom (npr. frazem **kud puklo da puklo** obrađen je pod natuknicom **PUKNOTI**).

Dijelovi frazema označeni zagradama mogu se, a i ne moraju, pojaviti u frazemu (npr. frazem **biti (sama) kost i koža** može se pojaviti sa, i bez riječi **sama**). To su fakultativni dijelovi frazema.

Kosa crta između pojedinih dijelova frazema znači da se radi o inačicama frazema. Pojedina se riječ (ili skup riječi) može zamijeniti drugom (npr. frazem **iti z noge na nogu**, može glasiti i **iti nogu pred nogu**, a to je naznačeno kosom crtom, **iti z noge na nogu/nogu pred nogu**).

Ako frazem ima više različitih značenja, ona se navode pod brojkama (npr. **dobiti po glavi/nosu** 1. 'biti oštro kažnjen, prekoren', 2. 'biti udaren, biti pretučen'). Za svako značenje navodi se primjer uporabe iz govora.

Rekcija frazema navedena je u zagradi običnim slovima, npr. **vloviti (koga) v laži**.

U rječniku nisu označeni naglasci, jer to nije potrebno. Sesvetski govor pripada virovsko-podravskoj grupi govora za koju je znakovito da ima ograničeno mjesto naglasaka. Naglasak može biti samo na posljednja dva sloga, a na kojem će biti ovisi o dužini. Kada je posljednji slog dug tada je i naglašen, a ako je kratak, naglašen je pretposljednji. Intonacija nema fonološku vrijednost. Dugi pretposljednji slog

može biti ostvaren s uzlaznom i silaznom intonacijom, a to je s fonološkoga gledišta potpuno nevažno. Govor ima dva vokala e-tipa, zatvoreno e i otvoreno e. Samoglasnik u različito se izgovara od u u književnom hrvatskom jeziku. Sesvetsko u je vrlo zatvoreno i izgovorom pomaknuto prema naprijed. U rječniku se za taj samoglasnik koristi uobičajeni znak za u.

A

AMEN

dojti na amen

'zakasnuti, doći na svršetku čega'.

Moramo se požuriti da ne dojdemo na amen.

B

BABA

prešla baba s kolače

'kasno je, gotovo je, svršeno'

Nemrem ti ja sad nikam, prešla baba s kolače, stara sem.

BAPKA

(biti) kak medvena bapka

'(biti) osjetljiv, nježan'

Si kak medena bapka ne sme ti čouek nikaj reči, sakej ti smeta.

BATINE

iskati batine

'prkositi, izazivati bijes jačega'

Ivo, smiri se, ne išči batine.

dobiti batin ko kiše

'dobiti puno batina, biti oštro kažnjen'

Dobili smo od joca batin ko kiše.

BE

ne reći ni be ni me

'šutjeti, ne reći ni riječi'

Kaj nebuš rekel ni be ni me, imaš valjda jezika.

ne znati ni be ni me

'ništa ne znati'

Nesi valjda tak tup da ne znaš ni be ni me.

BEDAST

napraviti se/držati se bedast

'pretvarati se, hiniti neupućenost da bi bolje prošao'

Najleže se napraviti bedast, pa te niko ništ ne pita.

BIK

jak kak bik

'vrlo snažan, jak, izdržljiv'

Taj more delati, jak je kak bik.

BIKULJA

jaka kak bikulja

'vrlo snažna, jaka, izdržljiva žena'

Ta bi mogla delati, jaka je kak bikulja.

BITI

biti za ništ

1. 'ništa ne vrijediti, biti nekoristan, nesposoban'

Nemremo na njega računati kad on neje za ništ.

2. 'biti slab, nemoćan'

Nesem za ništ, betežen sem već mesec dana.

biti pri sebi

'biti normalan, duševno zdrav'.

Kaj te gluposti delaš, el si ti pri sebi.

biti zvan sebe

'biti jako uzbuđen, uzrujan, ne vladati osjećajima'

Bila sem zvan sebe od brige.

ne biti saj doma

'biti duševno poremećen, rastresen'

On siromak neje baš saj doma.

BLATO

imati (čega) ko blata

'imati čega puno, u izobilju, preko mjere'

Negda smo imali novca ko blata.

BOG

dati/ostaviti Bogu na slavu

'zanemariti, prepustiti slučaju, sudbini'

Nemreš sad to dati Bogu na slavu kad si se tak dugo mučil.

ništ pod milem Bogom

'baš ništa, nimalo'

Neče mi pomoći ništ pod milem Bogom.

(to je) Bogu za plakati

'(to je) vrlo žalosno, bijedno, jako loše'

To je Bogu za plakati kakov nam je kokruz, ništ nam ne znikel.

(to je) Bože te oslobodi

'(to je) vrlo loše, ne može biti gore'

Al se je oblekla Bože te oslobodi.

(to je) sačuvaj Bože

'(to je) vrlo loše, ne može biti gore'

To ti je suknja sačuvaj Bože, kaj si ju oblekla.

BOGEC

čekati kak bogec pred vrate

'vrlo strpljivo čekati'

Sedim tu dve vure i čekam te kak bogec pred vrate.

BOSNA

i mirna Bosna

'i sve je u redu, sve je riješeno, gotovo'

Dobil si parnicu i mirna Bosna.

BRIGA

baš (koga) briga

'nitko ne mari, nitko ne brine, svejedno je komu'

Baš koga briga za tebe, snaji se sam.

zađna briga

'nešto nevažno, zanemarivo'

Nemoj da ti škola bude zađna briga.

BRITVA

brzo ko da bi rekel/dok rečeš/ne bi rekel britva

'jako brzo'

Došiel je brzo ko da bi rekel britva.

Ne bi rekel britva več je bil tam.

BRUS

dobiti brus

'ne dobiti ništa'

Samo čekaj, od njega buš dobil brus.

C

CEDILO

ostati na cedilu

'naći se u neprilici, biti iznevjeren, prevaren'

Drugi so se zvekleli, samo sem ja ostal na cedilu.

ostaviti (koga) na cedilu

'iznevjeriti koga, napustiti koga u nevolji'

Dok mi je trebalo pomoći, ostavil si me na cedilu.

CIGANKA

opasti Ciganki s torbe

'biti zapostavljen, zanemaren (obično od bližnjih), biti manje vrijedan'

Tak me držiš kak da sem opala Ciganki s torbe, kak da ništ ne vredim.

CIPEL-CUG

iti cipel-cugom

'pješice'

Idemo cipel-cugom kad nemamo kak drugač.

CRNO

crno na belo

'pismeno, potpuno jasno, sa sigurnim dokazima'

Tu ti piše crno na belo da je tak i još mi ne veruješ.

CRV

delati kak crv

'marljivo i ustrajno raditi'

Celi život je delal kak crv i kaj mu sad vredi kad ga nema.

CUCEK

crči kak cucek pod plotom

'umrijeti u najvećoj bijedi, bijedno završiti život'

Buš crkel kak cucek pod plotom, niko te ne doje ni glet.

crknjen kak cucek

'jako umoran'

Tak sem crknjen kak cucek, cel den smo kopali.

imati se rad kak cucek i maček

'stalno se svadati, živjeti u neprijateljstvu,'

Štefina i ti se imate radi kak cucek i maček.

živeti kak cucek na lancu

'živjeti bez slobode'

Vu toj iži živem kak cucek na lancu.

Č

ČAS

v zadnji čas

'u posljednjem trenutku'

Došel si v zadnji čas, baš smo mislili otiti.

ČOVEK

(biti) čovek na mestu

'biti čestit, dobar čovjek'

Saka mu čast on je čovek na mestu.

biti/postati drugi čovek

'potpuno se promijeniti'

Otkad ne pije postal je drugi čovek.

D

DELO

zide delo na videlo

'sazna se, otkrije se'

Bude zišlo delo na videlo pak se bu znalo.

DEN/DAN

biti stareši tri dana od vruga

'biti veoma lukav i prepreden'

Ta ti je baba stareša tri dana od vraga, nebuš ju prevaral.

celi božji den

'cijeloga dana, sve vrijeme'

Celi božji den ništ ne delaš.

pod stare dane

'u starosti'

Sad pod stare dane niko k meni ne doje, više ne trebam nikomu.

DETE

ne imati ni deteta ni grbeta

'ni o komu ili čemu ne skrbiti, nemati nikakvih briga ni troškova'

Lako je tebi nemaš ni deteta ni grbeta.

razići se kak rakova deca/rakove noge

'otići svatko na svoju stranu'

Dok smo bili mali bili smo si skupa, a potlam se razišli kak rakova deca.

DLAKA

nemati dlaku na jeziku

'otvoreno izražavati svoje mišljenje, bez straha govoriti'

On ti bu se rekel kaj te ide, nema dlaku na jeziku.

DOJTI

dobro dojtí

'biti od koristi, koristiti, poslužiti (komu, čemu)'

Dobro mi je došla ta stara ambrela.

DREN

zdrav ko dren

'vrlo zdrav'

Neče bolest na mene, ja sem zdrav ko dren.

DUŠA

dušom i telom

'potpuno, sasvim, u svemu'

Dušom i telom smo mislili na tebe.

imati (koga, što) na duši

'biti odgovoran kriv za kakvu nesreću'

Neču ja imati ništ na duši, napravi sam kak očes.

mirne duše

'bez grižnje savjesti, spokojno, mirno'

Morem sakomu mirne duše pogledati v joči.

nema ni žive duše

'nema nigdje nikoga'

Došli smo prvi dok još ne bilo ni žive duše.

spustiti dušu

1. 'umrijeti, izdahnuti'

Jendrina je tak betežen, samo kaj ne spusti dušu.

2. 'jako se umoriti, jedva disati od napora'

Spustili smo dušu dok smo spuzali na taj breg.

teško je (komu) pri duši

'biti tužan, neraspoložen, pritisnut teškim mišlima'

Tak mi je teško pri duši dok mislim na te naše siromake.

DUŽEN

ne ostati dužen (komu)

'vratiti istom mjerom'

Ne bu ti taj ništ ostal dužen.

F

FELA

sedem feli/vrsti kolača, a si zeljom/z makom/z valjankam

'puno svega, a ničega vrijednoga, sve je isto i podjednako loše'

Gasdarica je dela na stol sedem feli kolača, a si zeljom.

FIGA

dobiti (frišku) figu

'ne dobiti ništa'

Od takvoga skupijaša buš dobil frišku figu.

G

GAS

biti pod gasom

'biti pijan'

Rado je bil pod gasom kad je mogel reči takvu glupost.

GLAS

biti na (dobrem, lošem) glasu

'biti poznat, čuven po čemu (dobrom ili lošem)'

Bila je na glasu po lepoti.

GLAVA

biti bez glave i repa

'biti zbrkan, bez reda'

To ti je bez glave i repa.

dobiti po glavi/nosu

1. 'biti oštro kažnjen, prekoren'

Dobil sem ja više put po glavi radi njega.

2. 'biti udaren, biti pretučen'

Buš dobil po glavi samo ne slušaj.

dojti obrv glave

'dodijati, dosaditi, postati nepodnošljiv'

Došiel si mi obrv glave.

imati praznu glavu

'ne misliti ni na što'

Prazna mi je glava, ne mislim na nikaj.

nalecati glavu

'izlagati se pogibelji, velikoj opasnosti'

Kaj buš sad nalecal glavu bez potrebe.

natovariti si na glavu

'nametnuti si (nepotrebne) obveze'

Još sem si i to natovarila na glavu.

ne iti (komu) v glavu

'ne razumjeti, ne moći zamisliti, ne vjerovati'

Nejde mi v glavu da je samo tak mogel otiti od iže.

ne znati gde je (komu) glava

'biti zbunjen, smušen (od puno briga, posla i sl.)'

Ima tuliko za napraviti kaj ne zna gde mu je glava.

ni za živu glavu

'ni u kom slučaju, nipošto, ni po koju cijenu'

Ni za živu glavu ne bi odal kaj so napravili.

nositi glavu f torbi

'biti u životnoj opasnosti, biti u velikoj pogibelji'

Na frontu ti je glava saki den f torbi.

od glave do pete

'sav, potpuno, u svakom pogledu'

Zriktal si se od glave do pete.

pozepsti po glavi

'biti glup, blesav'

Pa nesem valjda pozebel po glavi kaj ti bum veruval.

pokriti se po glavi

'sramiti se, posramiti se'

Bolje se pokrij po glavi nego kaj se mešaš, dosta si gužve napravil

stati v glavu

'upamtiti'

Ne znam kak mu tuliko more stati v glavu.

trubiti v glavu

'uvjeravati koga u što, ponavljati jedno te isto'

Fort ti trubim v glavu, al me ne slušaš ni za vraga.

zabiti si v glavu

'naumiti što napraviti, tvrdoglavo se držati svoje zamisli'

Zabil si je v glavu da mora iti z nam i nemreš ga odgovoriti.

zbiti si z glave

'urazumiti se, napustiti kakvu misao, prestati misliti na koga ili što'

Zbij si z glave da ti ja to bum napravil.

GLEDETI

belo gledeti/gledeti z belem

'sa čuđenjem, s nerazumijevanjem gledati; prijekorno gledati'

Tak me je belo gledel, kak da me ne razme.

GLISTA

izvoditi besne gliste

'raditi gluposti, izmotavati se'

Sad bu rajši izvodil besne gliste nego da nam ide pomoći.

GLIVA

najesti se nori/ludi gliv

'biti lud, poludjeti'

Pa nesem se najel ludi gliv da ne bi videl kaj se događa.

GOL

(biti) gol i bos

'(biti) vrlo siromašan, bez igdje ičega, odrpan'

Gola je i bosa nema ni dinara.

GOLUB

živeti kak dva goluba

'živjeti u velikoj ljubavi i slozi'

Oni živejo kak dva goluba nigda se ne svade.

GOVOR

ni govora

'nikako ne može biti'

To nemre biti, ni govora.

GRANICA

prelaziti se granice

'ne znati mjeru, pretjerati u čemu'

Nemrem te više trpeti, prešel si se granice.

GRBAČA

biti (komu) na grbači

'biti komu na teret'

Samo mi je na grbači, nemam nikakve koristi od njega.

imati (koga) **na grbači**

'imati koga na teretu'
Imam Štefinu na grbači.

GRLO**dojti do grla**

'naći se u teškom položaju'
Sad me moli i prosí da mu pomognem dok mu je došlo do grla.

GROB**oterati** (koga) **v grob**

'uništiti koga, upropastiti kome zdravlje'
Ždri ju je dok ju ne oteral v grob.

I**IME****zmlatiti** (koga) **na mrtvo ime**

'jako istući, pretući'
Bum te zmlatil na mrtvo ime.

ISKRA**ne imati ni iskre pameti**

'nemati nimalo pameti'
Baš nemaš ni iskre pameti.

ISTINA**živa istina**

'nesporna istina'
Velim ti da je to živa istina.

J**JAD****na jedvite jade**

'teškom mukom, jedva jedvice'
Došiel je na jedvite jade.

JARAC**stari jarac**

'stara, pokvarena osoba'
Kaj oče taj stari jarac.

šteći zvrči jarca

1. 'biti jako nestrpljiv',
 2. 'jako se ljutiti'
Štel je zvrči jarca kaj sem otišla.

JAREM**zapreči** (koga) **v jarem**

'prisiliti koga da radi'
Baš ga je zapregla v jarem, dela ko crv.

JEDVA**jedva jedvice**

'teškom mukom'
Jedva jedvice smo došli.

JEGEDE**ziti/dojti na vrbove jegede**

'nastradati, loše proći, propasti'
Zišel buš na vrbove jegede samo se igra.

JEZIK**deti jezika za zube**

'zašutjeti'
Deni jezika za zube i kuš.

držati jezika za zube

'šutjeti'
Nemoj sakej pripovedati, bolje drž jezika za zube.

imati (dugačkoga) jezika kak krava repa

'biti brbljav, svašta govoriti'
Ajde, imaš jezika kak krava repa, sakej mlatiš.

kaj na jezik to čez jezik

'govoriti bez razmišljanja, ne moći prešutjeti'
A, ona ti je kaj na jezik to čez jezik.

prigristi si jezika

'naglo zašutjeti, prestati govoriti'
Počela je nekej govoriti, al si je prigrizla jezika.

razvezati jezika

'raspričati se, početi puno govoriti'
Jedva je razvezal jezika.

svezati si jezika

'zašutjeti, prestati govoriti'
Bilo bi dobro da malo svežeš jezika.

vleči (koga) **za jezik**

'navoditi koga da kaže što ne želi'
Nemoj me vleči za jezik jer ti bum sakej rekla.

JOGENJ**bojati se** (koga) **kak živoga jognja**

'jako se bojati'
Bojim ga se kak živoga jognja još bi me mogel zmlatiti.

JOKO**biti pred jočima**

'biti u pameti, biti u živom sjećanju'
Stalno mi je pred jočima otkad je otišiel.

biti v joku

'smetati'
Stalno sem ti v joku.

držati na joku

'budno pratiti, gledati (koga)'
Drž ga na joku da ti ne pobegne.

gledeti spod joka

1. 'kradomice gledati'
Spod joka sem ju gledela, nesem ju prav poznala.

2. 'nepovjerljivo gledati'
Kaj me glediš tak spod joka nesem ti ništ napravil.

gledeti v joči

'gledati ne srameči se, ne bojati se, biti suočen s kim'

Nemre on čoveka v joči pogledati.

iti pred joči

'živo se sjećati, dolaziti u sjećanje'
Ido mi pred joči sami mrtviki.

ne sklopiti joka

'ne spavati'
Nemrem sklopiti joka.

reči v joči/lice

'otvoreno reći, bez sustezanja'
Taj ti bu sakej rekel v joči, on nema srama.

videti prostem jokom

'vidjeti bez pomagala (naočala i sl.), lako uočiti'
Pa to moreš videti prostem jokom.

zamazati (komu) joči

'prevariti, dovoditi u zabludu, vješto slagati'
Ona mu tak zamaže joči da ništ ne primeti.

JUTRO**(to je) kak gluvomu dobro jutro**

'to je uzaludno govoriti'
Rečeš mu il ne rečeš, to je kak gluvomu dobro jutro.

JUVA**dobiti jezikovu juvu**

'biti izvikan, ukoren oštrim riječima'
Dobil bu on jezikovu juvu dok doje doma.

K**KALUP****biti na isti kalup**

'biti jednako građen, biti jednak'
Obedva so na isti kalup.

KAPA**kapa dole**

'cijeniti, poštivati koga, odavati poštovanje'
Saka mu čast, kapa dole.

KAŠA**šarvati (komu) kašu**

'napraviti neugodnost, mučnu situaciju'
Sam si je skuval kašu.

KEC**dojti kak kec na jedanajst**

'doći u nepogodnom trenutku, upropastiti kome plan, doći nepoželjan'
Došel si kak kec na jedanajst baš te nesem trebal.

KESA**razvezati kesu**

'platiti, dati novac'
Buš moral razvezati kesu.

KIKA**raste (komu) kika**

'ljutiti se'
Kika mi raste dok te vidim kak si spor.

KIŠA**plakati ko kiša**

'jako plakati'
Vidim ju ide i plače ko kiša.

KLADA**zaspati ko klada**

'tvrdo zaspati'
Zaspal je ko klada.

KOKOŠ**najti (što) kak čorava kokoš zrno**

'slučajno pronaći'
Našel si to kak čorava kokoš zrno.

KOKRUŽNJAČA**ima sega kak vu ferdinanskoj kokružnjači**

'ima svega, ali ničega vrijednoga, slabe kakvoće'
Na tem stolu ima sega kak vu ferdinanskoj kokružnjači.

KOLA**ni u kola ni u sana**

'ni simo ni tamo'
Ne završiš školu i buš ni u kola ni u sana.

KOLENO**biti deveto koleno**

'biti daleki, nikakav rod'
Kaj sem ja tebi, deveto koleno.

KOLO

biti v istem kolu

'biti u istom položaju, biti isti kao i drugi'

Sad smo v istem kolu.

KONEC

viseti/bititi na koncu/niti/lasi

'biti u velikoj opasnosti, pogibelji, biti u smrtnoj opasnosti, biti na rubu propasti'

Bil je na koncu jedva se je spasil.

KONAK

pripovedati Markove konake

'pričati nevjerovatne stvari, opširno pričati'

Nemoj mi sad pripovedati Markove konake.

KONJ

biti na konju

'biti u dobrom položaju, nakon loših prilika doći u dobre, uspjeti'

A, sad sem ja na konju.

delati/mučiti se kak konj

'vrlo teško raditi'

Mučiš se, delaš kak konj, a na kraju baš nikakva korist.

stari konj

'stara, nepristojna osoba'

Stari konj, samo pobedasto pripoveda.

vučiti staroga konja/kravu voziti

'odrasloga čovjeka pokušavati promijeniti'

Nemreš staroga konja vučiti voziti.

KORAK

na sakem koraku

'stalno, neprestano'

Na sakem koraku mi prigovaraš.

KORICA

biti gladen/željen korice kruva

'siromašno živjeti'

Negda smo bili gladni korice kruva takva je bok-čija bila.

KOST

(biti) (sama) kost i koža

'biti vrlo mršav'

Niš je nema, sama ju je kost i koža.

smrsti se/premrsti se do kosti

'jako promrsti'

Smrzli smo se do kosti strašno je zima.

smrženjen ko kost

'jako zaleđen'

To meso je smrženjeno ko kost.

KOTAČ

falji (komu) kotač/nema se kotače (v glavi)

'biti nenormalan, bedast'

Njemu falji kotač v glavi.

KOTEC

stočen kak da je s koca vušel

'divlji, neuljudan, neobuzdan'

Kaj si tak stočen kak da si s koca vušel.

KOV

biti istoga kova

'biti jednak drugome, biti isti'

Vi dva ste istoga kova.

KOZA

čekati kak koza noža

'strpljivo čekati ma što se dogodilo, čekati ne znajući što će biti'

Čekam tu već dve vure kak koza noža.

nesmo mi skupa koze/guske pasli

'nismo mi jednaki (po položaju, starosti i sl.)'

Nemoj ti meni odgovarjati, nismo mi skupa guske pasli.

neso (komu) se koze na broju

'biti nenormalan'

Tebi rado neso se koze na broju.

(stalno) guljiti istu kozu

'ponavljati jedno te isto'

Kaj stalno guljiš istu kozu, idemo se nekej drugo razgovarjat.

KOŽA

biti moker do kože

'biti potpuno moker'

Bili smo mokri do kože dok smo došli po kiši.

biti f čijoj koži

'biti u čijem položaju'

Ne bi štel biti f tvojoj koži.

imati debelu kožu

'biti neosjetljiv, bezobziran'

Niš tomu ne smeta, ima on debelu kožu.

s te kože nikam

'nema izlaza, ništa se ne može promijeniti'

A kaj sad morem, s te kože nikam.

KRAJ

jedva skupljati kraja s krajom

'teško živjeti'

Jako nam je loše jedva skupljamo kraja s krajom.

na kraju konca

'napokon, konačno, na svršetku'

Na kraju konca sem si premislila.

na kraju krajev 'napokon, konačno, na svršetku'

Na kraju krajev kaj ja tu morem, ništ.

nema ni kraja ni konca

'trajati vrlo dugo, nemati svršetka'

Nema toj pripovetki ni kraja ni konca.

ne pada (komu) ni na kraj pameti

'ni ne pomišljati na što'

Ne pada mi ni na kraj pameti da ti to dam.

KRIV

ni kriv ni dužen 'potpuno nedužan'

Ja sem ti nastradal ni kriv ni dužen.

KROP

gurav je (tko) ko da ne poje slanoga kropa

'strašno mršav'

Ta je čeča tak strašno gurava ko da ne poje slanoga kropa, sama ju je kost i koža.

KROV

imati krova nad glavom

'imati vlastitu kuću'

Dobro je dok bar imaš krova nad glavom.

živeti pod istem krovom

'zajedno živjeti, u istoj kući'

Dok živeš pod istem krovom mora jeden drugoga razmeti

KRIŽ-KRAŽ

križ-kraž

'svuda, uzduž i poprijeko'

Prešli smo celu šumu križ-kraž.

KRPA

(biti) bled ko krpa

'(biti) vrlo blijed (obično od straha)'

Bil je bled ko krpa.

vudren z mokrom krpom

'glup, čudan, bedast'

On je malo vudren z mokrom krpom.

KRUNA

ne bu (komu) kruna opala z glave

'neće (tko) ništa izgubiti od svoga dostojanstva, neće se poniziti'

Nebu joj kruna opala z glave, ako nam malo pomogne.

KRUV

dojti do svojega kruva

'steći zanimanje, dobiti posao'

Samo ti doji do svojega kruva, onda bu lako.

biti dober kak krov

'biti jako dobar'

Dober je kak krov.

(vmrti) med kruve

'umrijeti u siromaštvu, bijedi; umrijeti u vrijeme kad novo žito još nije došlo, a staro je potrošeno'
Siromak, vmrl je med kruve.

KRV

biti (komu) f krvi

'biti prirodeno, u naravi'

Ako ti ne nekej f krvi nemreš to premenjiti.

piti (komu) krv

'mučiti koga, dosađivati kome'

Celi den mi piješ krv.

svaditi se do krvi

'jako se posvaditi, potući se'

Svadili so se do krvi, sad se ne razgovarjajo.

KUVAN

biti kuvan i pečen (s kim)

'biti nerazdvojan s kim, biti stalno u društvu'

Bil je kuvan i pečen ž njem, a sad ga nemre videti.

KULIN

(pripovedati) od Kulina bana

'pričati vrlo opširno, pričati o nečemu što je bilo vrlo davno, pričati o nečemu što je nezanimljivo'
Sad mi pripovedaš od Kulina bana, a moram se žuriti.

KURTA

deti kurtu med noge

'uzmaknuti, pokunjeno se povući,'

Del je kurtu med noge i otišel.

L

LAŽ

terati (koga) v laž

'osporavati kome istinu, dokazivati da je lagao'
Kaj me sad teraš v laž kad znaš i sam da je tak.

vloviti (koga) **v laži**

'dokazati kome da laže'

Neje njega teško vloviti v laži.

LEK

nema (čega) **ni za lek**

'nema ni malo'

Nemam cukora ni za lek.

LES

biti (gotov) **za v les**

'biti vrlo lošega zdravlja'

On je već gotov za v les, nema mu pomoći.

LICE

skresati v lice

'otvoreno, bez sustezanja reči'

Se mu bum skresala v lice.

LOJ

ide kak po loju

'sve ide kako treba, glatko, bez teškoća'

Baš nam ide kak po loju.

LONEC

biti sakojemu loncu poklopec

'u sve se miješati, o svemu imati svoje mišljenje'

Ne moraš biti sakojemu loncu poklopec kak da ti se znaš.

LUK

ne vrediti ni pišljivoga luka

'ništa, nimalo ne vrijediti'

Ta kola ne vrede pišljivoga luka.

(to je) luk i voda

'to nije ništa, to ništa ne vrijedi'

To tvoje pisanje je luk i voda.

živeti na luku i vodi

'loše se hraniti'

Držiš nas celi den na luku i vodi.

M

MAČEK

opkacati kak maček okre vruće kaše

'oprezno prilaziti čemu, okolišati'

Opkaca okre nje kak maček okre vruće kaše, ne usudi joj se reći.

kupiti mačka vu vreći

'kupiti, uzeti što ne znajući kakvo je'

Kupil si mačka vu vreći nesi ni gledel.

obesiti mačku na/za rep

'odbaciti što kao bezvrijedno'

To moreš obesiti mačku za rep jer ništ ne vredi.

MAČKA

igrati se mačke i miša

'nadmudrivati se, nadmetati se s nekim u lukavstvu'

Ne bumo se igrali mačke i miša.

MAJKA

pijan ko majka

'vrló pijan'

Bil je pijan ko majka, nikam ne mogel.

MAJSTOR

dobiti/najti majstora

'namjeriti se na jačega ili lukavijega od sebe'

Baš se je namerila na majstora, ne joj sad baš lako.

MANA

čekati manu z neba

'čekati što ne poduzimajući ništa'

Nemreš samo čekati manu z neba i sam nekej poduzmi.

MARIJA

biti kak drvena Marija

'biti ukočen, usiljen'

Stojiš kak drvena Marija.

MARS

opasti z Marsa/neba

'biti neupućen u što'

Kaj si opal z Marsa da ništ ne znaš.

MARTIN

Martin Zagreb, Martin Zagreba

'vratiti se neobavljena posla, poći na put bez potrebe'

Peš samo Martin Zagreb, Martin Zagreba.

MERA

(poštene mere) obrisati nosa (komu)

'reći vrlo neugodne stvari komu'

Tak mi je poštene mere obrisala nosa kaj nesem znala kam bi gledela.

prevršiti saku meru

'pretjerati, prijeći dopuštenu granicu'

Sad je zbilja dosta, prevršil si saku meru.

MESTO

biti na (čijem) **mestu**

'biti u čijem položaju'

Ne bi štela biti na njegovem mestu.

nemati ni mesta ni počinka

'nemati mira, spokoja'

Ne mi ništ dobro nemam ni mesta ni počinka.

nemrem si najti mesta/mira

'biti nespokojan, ne moći se pomiriti s čim'

Stalno mislim na onoga mojega siromaka,

nemrem si mesta najti.

MEŠA

zutra bu za gluve meša

'pažljivo slušaj!'

Zutra bu za gluve meša, nebum ti stalno ponavljal.

METLJA

biti (čija) **metlja i lopata**

'biti čije potrkalo, čovjek za sve'

Ne bum ja tvoja metlja i lopata.

MILOŠČA

biti/držati se na božjoj milošči

'jedva opstati, dotrajati'

lžička je na božjoj milošči samo kaj se ne zruši.

MIR

š čista mira

'bez povoda, iznenada, bez razloga'

Lupil ga je š čista mira.

MIŠ

moker kak miš

'vrlo moker'

Strašno je kiša padala bili smo mokri kak miši.

MLADA

spravljati se kak vlaška mlada

'nevoljko se, polagano spremati'

Požuri se malo, spravljaš se kak vlaška mlada.

MLADI

dobiti mlade

'načekati se, dugo čekati koga'

Več ste dobili mlade otkad me nema.

MRTVEC

(biti) živi mrtvec

'vrlo loše izgledati, biti vrlo lošega zdravlja'

Zgleda kak živi mrtvec.

MRVICA

ne dobiti ni mrvicu

'ne dobiti ni najmanji dio, ne dobiti ništa'

Nesmo dobili ni mrvicu dok smo išli od njeov.

MUKA

z velikom/s teškom mukom

'vrlo teško, jedva'

S teškom mukom smo došli do iže.

MUVA

imati muve/mušice v glavi/svoje muve

'biti svojeglav, nepredvidiv, čudljiv'

Nigda mu ne znaš kaj bu napravil kad ima muve v glavi.

N

NAKRESAN

biti nakresan

'biti pijan'

Bili smo v goricam nakresani.

NEBO

biti f sedmem nebu

'biti vrlo sretan'

Ona sad ništ ne vidi kad je f sedmem nebu.

(to je) razlika kak nebo i zemlja

'(to je) ogromna razlika'

To je razlika kak nebo i zemlja nemre se meriti.

biti velik do neba

'biti preponosan, ohol'

Otkad si je našel posla velik je do neba.

NIGDAREVO

na Sveto Nigdarevo

'nikada'

Bu ti vrnul novce na Sveto Nigdarevo.

NOČ

preko noči

'naglo, odjedanput, brzo'

Štel bi preko noči napraviti, al nemreš nikej na brzinu.

NOGA

iti z noge na nogu/nogu pred nogu

'ići vrlo polako, korak po korak'

Požuri se malo nemoj iti nogu pred nogu.

od mali nog

'od malena'

Od mali nog je bil čuden.

ostavile so (koga) **noge**

'jako se umoriti, malaksati od napora'

Čisto so me ostavile noge od tulikoga hodanja.

NOKET

ni kuliko je crno spod nokta (vrediti, dobiti i sl.)/
ni kaj bi pod noket stalo

'ništa, nimalo (ne dobiti, vrijediti)'

Nesem dobil ni kuliko je crno spod nokta.

NOS

dati (komu) **po nosu/glavi**

'kazniti, predbaciti kome što'

Al ti bum ja dal po nosu, samo me ne slušaj.

diči nosa (do neba)

'uzoholiti se, praviti se važan'

Digel je nosa otkad je kupil auta.

dobiti po nosu/glavi

1. 'biti oštro kažnjen, prekoren'

Dobil sem po nosu radi njega.

2. 'biti udaren, pretučen'

Buš dobil po nosu, samo me nemoj slušati.

gurati/zabadati/ftikati (sakam) **nosa** (kam mu neje mesto)

'u sve se miješati, biti previše znatiželjan'

Guraš sakam nosa i kam treba i kam ne treba.

ne videti dalje od nosa

'biti priglup, ograničen'

Ne vidi dalje od nosa, ništ ga ne zanima.

odnesti spred nosa

'uzeti, ugrabiti što prije koga drugoga'

Baš mi je spred nosa odnel zadnjega kruva.

pobeći/otiti spred nosa

'pobjeći, otići u posljednji trenutak'

Uspel mi je pobeći spred nosa.

vleči/vodati (koga) **za nos**

'varati, zavaravati, izigrati koga'

Nemoj me vleči za nos, nesem ja tak bedast.

NOVCI

biti svoje novce vreden

'slabo vrijediti, ne vrijediti ništa'

Sad vidim da si i ti svoje novce vreden.

O

OBRAZ

biti debeloga obraza

'biti neosjetljiv, nemati ponosa'

On je debeloga obraza, ništ mu ne smeta.

OBRISAČ

dobiti dobroga/pravoga obrisača

'biti izvikan, izgrđen'

Dobil je dobroga obrisača dok je došiel doma.

OLJIČE

držati (koga) **na oljiču**

'posvećivati kome pretjeranu pažnju'

Mama ju drži na oljiču.

P

PAMET

biti bez pameti

'biti smušen, rastresen'

Celo ranje sem bez pameti.

dojti bez pameti

'doći sav izbezumljen, uzbuđen, izvan sebe'

Došla sem bez pameti, mislila sem da se je nekej dogodilo.

dojti k pameti

'opametiti se, urazumiti se'

Valjda buš došel k pameti, ne buš navek tak bedast.

dojti na pamet

'sjetiti se, misliti na koga ili što'

Kak je čovek stareši sakaj mu doje na pamet.

držati f/na pameti

'pamtiti, sjećati se'

Nemrem ja se to držati na pameti.

imati/biti kokošju/je pamet/i

'slabo razmišljati, imati slabu pamet'

Baš si kokošje pameti.

imati/biti kratku/e pamet/i

'slabo razmišljati, rasuđivati'

Nesem znal da imaš tak kratku pamet.

imati zdravu pamet

'biti normalan, duševno zdrav'

Pa još imam zdravu pamet, neču napraviti glupost.

načiti pameti (koga)

'urazumiti koga, opametiti (obično kaznom)'

Ja te bum načila pameti, ako te niko neje.

soljiti pamet (komu)

'nepotrebno poučavati koga, nametati svoje mišljenje'

Ne moraš mi soljiti pamet kad ja to znam.

ziti s pameti

1. 'poludjeti'

Zišla bum s pameti od tulikoga posla.

2. 'zaboraviti'

To ti meni začas zide s pameti, ništ nemrem zapamtiti.

PAMTIVEK

od pamtiveka

'od davnina'

Ljudi to znado od pamtiveka.

PAPEK

otegnoti papke

'umrijeti; uginuti'

El još neje otegnol papke.

PEČ

biti devete peči popeček

'biti slab, nikakav rod'

Nesem ti ja nikakva familija, devete peči popeček.

PESMA

(stalno) ista pesma

'uvijek isto, jednako'

To ti je ista pesma, jedno te isto.

stara pesma

'ponavljanje iste i poznate stvari'

Daj nekej novo pripovedaj, to je stara pesma.

PETA

gori (komu) pod petam

'biti u opasnosti, u neprilici'

Hitno mi je, gori mi pod petam.

nemati ni f peti (a kamoli v glavi)

'ni ne pomišljati što'

Nesem imala ni f peti da bi Joška mogel doйти doma.

podbrusiti/potprašiti pete

'pobjeći, dati se u bijeg'

Podbrusil je pete i začas ga ne bilo.

prigaživati pete (komu) (na sakem koraku)

'prigovarati komu za svaku sitnicu'

Nemoj mi stalno prigaživati pete ko da sama ništ ne znam.

PETEK

i petkom i svetkom

'uvijek, neprestano'

Nemam počinjka ni petkom ni svetkom.

retki petki

'vrlo rijetko'

To so retki petki da mi kaj pomogne.

PLEČA

podeti (svoja) pleča

'preuzeti na sebe brigu, odgovornost'

Za sakej moram ja podeti svoja pleča.

PLESATI

plesati kak ko igra/fučka

'raditi kako tko želi'

Neču ja plesati kak ko igra.

PLOT

držati se (koga, čega) kak pijan plota

'tvrdoglavo ustrajati u čemu (mišljenju i sl.), ne odvajati se od koga ili čega'

Drži se Ivine kak pijan plota.

PORINOTI

kam ga porineš tam je

'biti nesnalažljiv, bez vlastita mišljenja'

Štefina neje sposoben, kam ga porineš tam je.

POSEJE

mešati se med poseje/nemoj se mešati med

poseje, svinje te pojedo

'miješati se u nešto što ne treba'

Kaj se mešaš med poseje, kad imaš i svoje brige.

POSEL

imati posla kak šmrčkovica z jenem koscom

'stalno raditi, a ništa ne napraviti, neprestano

nespretno što raditi, stalno raditi bez učinka'

Ta kuma ima posla kak šmrčkovica z jenem koscom.

PRASE

biti trinaesto prase

'biti višak, suvišan'

Drži ga kak da je trinaesto prase.

PROVA

ne trunji se (komu) prova

'ne žuri se (komu), nema žurbe'

Ostani još malo, ne trunji ti se prova.

PRST

sam ko prst

'potpuno sam, bez obitelji'

Sam sem ko prst, nemam nigde nikoga.

dobiti po prste

'biti kažnjen'

Buš dobil po prste.

PUKNOTI

kud puklo da puklo

'kako god bilo, što god se dogodilo'
Idemo, pa kud puklo da puklo.

PUT

put pod noge

'krenuti, poći, uputiti se'
Nema nam druge nego put pod noge.

R

RAČUN

voditi računa (o čemu)

'brinuti, skrbiti o čemu'
Nišť ne vodiš računa o tem detetu.

REČ

dojti do reči

'dočekati priliku da se može govoriti'
Od nje nemreš dojti do reči.

držati (svoju) reč

'ispuniti obećanje, izvršiti što je rečeno'
Nigda ne držiš svoju reč.

držati za reč

'očekivati ispunjenje obećanoga'
Držim te za reč, nemoj da me prevaraš.

ostati kod/držati se reči

'ostati dosljedan, održati obećanje'
Ja ostajem kod reči, ne bum se premislila.

pogaziti (svoju) reč

'ne održati obećanje, iznevjeriti zadanu riječ'
Ne meni lako pogaziti svoju reč.

reč po reč - 'malo pomalo'

Reč po reč i došli smo i do toga.

vleći/pukati reči (iz koga)

'teško navoditi koga na razgovor'
Dodija mi vleći reči ž nje kad neče pripovedati.

REP

dići repa

- 'uzoholiti se, okrenuti kome leđa'
Digel je repa, neče nas ni gledati.
- (komu) 'laskati komu, pretjerano hvaliti koga'
Al mu diže repa, a njemu to paše.

REPAR

pripovedati kak repar

'biti vrlo pričljiv, brbljav'
Ova mala pripoveda kak repar.

RIBA

zdrav kak riba

'vrlo zdrav, dobra zdravlja'
Fala Bogu, zdrav sem kak riba.

RONČEC

delati kak rončec

'marljivo raditi, biti stalno u pokretu'
Delajo saki den kak rončeci.

RUKA

biti pri ruki

'biti u blizini, biti od koristi, od pomoći'
Nedi nikam, budi mi pri ruki dok delam.

delati na svoju ruku

'svojevoljno, neovlašćeno što raditi'
Ti si izgleda delaš se na svoju ruku.

deti ruke v žep

'besposličariti, ništa ne raditi'
Najleže je deti ruke v žep i reči ja nemrem delati.

imati pune ruke posla

'imati puno posla'
Još me i ti gnjaviš a vidiš da imam pune ruke posla.

iti na ruku (komu)

'pomagati komu, činiti komu uslugu'
Pero mi je išel na ruku.

iti za rukom

'uspijevati bez teškoća'
Denes mi ide posel za rukom.

ostati prazni ruk

'ostati bez čega, ne dobiti ništa'
Ostal buš prazni ruk, taj ti nišť ne bu dal.

ruku na srce

'iskreno govoreći'
Ruku na srce, el ne tak.

zeti f (svoje) ruke

'osobno se pobrinuti'
Moral bum se zeti f svoje ruke.

RUKAV

zasukati rukave

'primiti se posla, početi raditi'
Najbolje da zasučeš rukave i sam si napraviš.

S

SAVA

(to) nemre/ne bu ni Sava ni Drava oprati/oprala

'(to) ne može nitko opravdati, nitko ne može skiniti krivnju, ljagu'

Dok te ona zagovarja, nemre te ni Sava ni Drava oprati.

SAVROVO

(dobiti) na Savrovo

'nikada'

Čekaj samo, buš dobil na Savrovo.

SEKIRA

opala (komu) sekira v med

'doći do nenadana dobitka, uspjeha'

Opala mu je sekira v med. Ne se ni nadal da bu tulike novce dobil.

tup ko sekira

'glup, ograničen'

Tup je ko sekira, ništ ne razme.

SITO

prejti preko sita i rešeta

'biti iskusan, puno preživjeti i doživjeti'

Sega sem doživjel, prešel sem preko sita i rešeta.

SLAMA

mlatiti praznu slamu

'pričati gluposti, dangubiti, trošiti vrijeme u praznim pričama'

Bolje da idete delat nego kaj praznu slamu mlatite.

SLIKA

ista slika i prilika

'istoga izgleda, vrlo sličan'

Ista slika i prilika kak i mama.

našla slika priliku

'naći ravnoga sebi (obično podjednako lošega)'

Baš si je našla slika priliku.

SMEJ

(to je) da crkneš od smeja

'jako smiješno'

Komediju je delat da crkneš od smeja.

SNEG

mariti (za koga, što) kak za lanjski sneg

'nimalo ne mariti'

Ti mariš za me kak za lanjski sneg.

SOLJ

deti (komu) solji na rep

'ne moći kome ništa jer je pobjegao'

Sad ti je otišel, moreš mu deti solji na rep.

falji (komu) solji v glavi

'biti glup, bedast'

Falji mu malo solji v glavi, ništ si ne zna premisliti.

SRAM

deti srama za tram/sram za tram

'ne sramiti se u nezgodnom, neugodnom položaju'

A mi, sram za tram i idemo deklu prosit.

SRCE

srce vleče (koga)

'silno željeti, čeznuti za kim ili čim, žudjeti'

Srce me vleče k domu.

boli (koga) srce i duša

'teško je komu, jako patiti'

Boli me srce i duša kaj ne oženil Maricu.

srce je (komu) na mestu

'biti zadovoljan, sretan'

Mam mi je srce na mestu čem te vidim.

od (sega) srca

'vrlo rado, sa zadovoljstvom'

Joj, dam ti jabuk od srca.

(sakej) primati k srcu

'ozbiljno primati, biti osjetljiv'

Nemoj sakej primati k srcu.

SREČA

imati više sreče neg pameti

'uspijevati više zbog povoljnih prilika nego vlastitih sposobnosti'

Lako se je vdala kad ima više sreče neg pameti.

STENICA

(biti) dosaden kak stenica

'biti jako dosadan, nametljiv'

Dosaden si kak stenica s tom pripovetkom.

STRAJ

naterati (komu) straja f kosti

'jako zastrašiti koga'

Pa već mi je nateral straja f kosti.

vmrti od straja

'jako se prestrašiti'

Vmrla sem od straja dok so išli dupleri.

STRAN

deti na stran

'odložiti'

Deni na stran toga kufra.

govoriti f stran

'govoriti gluposti, lupetati'

*Samo govori f stran, nikaj pametnoga.***ostati po strani**

'ne miješati se, ne uplitati se'

*Ostal sem po strani, nesem se štel mešati.***SUDBINA****pomiriti se sudbinom**

'pomiriti se s nastalim prilikama'

*Sad ti ništ drugo ne preostaje nego se pomiriti sudbinom.***SVEČA****svečom iskati**

'tražiti što se teško pronalazi, što je rijetko'

*Ne bi boljega čoveka našla da ga je svečom iskala.***SVET****otiti na drugi/(o)naj svet**

'umrijeti'

*Dok otidemo na onaj svet bu nam valjda bolje.***videti/prejti sveta**

'puno proputovati, upoznati mnoge zemlje i krajeve'

*Prešel sem ja sveta i puno toga videl.***SVETEC****stati kak svetec**

'mirno, nepomično, ukočeno stajati'

*Nemoj stati kak svetec, nekej nam pomogni.***SVINJA****pijan ko svinja**

'vrlo pijan'

*Pijan si ko svinja, mekni se od mene.***Š****ŠAKA****plunoti f šake**

'prihvatiti se posla, početi raditi'

*Da bi nekej imal treba dobro plunoti f šake.***ŠALA****kak od šale**

'vrlo lako'

*Dignem to drevo kak od šale.***šalu na stran**

'ozbiljno govoreći, zaista'

*Šalu na stran, ali splatilo bi se kupiti sejačicu.***ŠPAGA****ide kak po špagi/žnori**

'ide ravno'

*Švelo ti ide kak po špagi.***T****TEDA-NEGDA****teda-negda**

'napokon, konačno'

*Teda-negda se je setil da mora iti.***TELO****dojti na mrtvo telo**

'doći na mrtvački odar, odati počast preminulom'

*Ne mu štel dojti ni na mrtvo telo.***TERATI****terati svoje**

'biti tvrdoglav'

*Slušaj i nekoga drugoga, nemoj samo terati svoje.***TOMAŠ****(biti kak) neveruvani Tomaš**

'onaj koji ništa ne vjeruje, koji je nepovjerljiv'

*Nemoj biti kak neveruvani Tomaš.***TRAG****nema (komu, čemu) ni traga ni glasa**

'nema nikakva glasa, znaka od koga ili čega'

*Nema mu ni traga ni glasa.***TRNJE****boriti se kak bos po trnju**

's najvećim naporom pokušavati što postići'

*On se sam mora boriti kak bos po trnju.***TURČIN****pušiti kak Turčin**

'pretjerano, previše pušiti'

*Puši kak Turčin po tri škatulje na den.***V****VEK****biti kratkoga veka**

'biti kratkotrajan'

*Ta suknja ti bude kratkoga veka.***VETER****biti (kak) med vetre**

'biti nepromišljen, nestalan'

Taj je med vetre.

okretati se prama vetru/kak veter puše

'prilagođavati se prilikama'

Moraš se okretati kak veter puše ako očeš dobro prejtí.

VODA**držati vodu v zube**

'šutjeti, ne govoriti'

Bolje ti je držati vodu v zube nego sakej mleti.

govoriti kak vodu piti

'lijepo govoriti, lako se izražavati'

Znaš govoriti kak vodu piti.

iti preko vode po vodu

'ne biti zadovoljan s dobrim, tražiti još bolje'

Ne buš sad išel preko vode po vodu, kad već imamo f selu majstora.

VOLJA**do mile volje**

'koliko tko hoće'

Ječ do mile volje.

za božju volju

'bez naplate, besplatno'

Bum ti to napravil za božju volju.

VRAČATI**vračati milo za drago**

'vračati istom mjerom, osvećivati se'

Ne moraš baš navek vračati milo za drago.

VRAG**bežati kak da (koga) vrag nosi**

'vrlo brzo trčati, bježati'

Vidim ga da beži kak da ga vrag nosi.

ne da (komu) vrag mira

'ne može tko mirovati, tražiti svađu'

Ne da ti vrag nigda mira, navek nekej zmišljaš.

ne mi vrag ime

'nisam lud, blesav'

Ne mi vrag ime da tuliko delam.

ne ni moj/tvoj vrag bedast

'nisam ni ja (ti) lud, naivan'

Ne ni moj vrag bedast da bi se dal prevarati.

isti vrag

'isto, jednako'

Pa to ti je isti vrag.

tenta (koga) vrag

'htjeti učiniti kakvo zlo'

Vrag ga tenta da ide f kvar.

vrag Jula - vrag Manda

'jedno te isto (obično podjednako loše)'

Ma to ti je isto, vrag Jula - vrag Manda.

VRANA**(biti) bela vrana**

'biti poseban, razlikovati se od drugih'

Nemreš biti bela vrana dok si u društvu.

VRATA**mesti spred svoji vrat**

'voditi brigu o sebi, gledati svoja posla'

Meti spred svoji vrat, a mene pusti na miru.

VREČA**naša vreća krpu/krpa vreću**

'naći jednaka sebi (obično jednako lošega)'

Ali je baš našla vreća krpu.

VRJ**biti na vry jezika**

'ne moći se sjetiti čega'

Bilo mi je na vry jezika, al se nesem mogel setiti.

VUK**gladen ko vuk**

'vrlo gladan'

Gladen sem ko vuk, daj mi nekej jesti.

VURA**vu zlu vuru**

'u nepogodnom trenutku, u zlo vrijeme'

Vu zlu vuru sem prerekla da idemo v gorice.

VUVO**čuti na svoja vuva**

'sam, osobno što čuti'

Nemoj mi sad pripovedati kad sem ja na svoja vuva čula.

dojti do vuv

'čuti, doznati (obično što ne bi trebalo)'

Nemoj da joj doje do vuv pak buš ti kriva da si ju ogovarjala.

čez jedno vuvo vnuter, čez drugo vun/van

'ne pridavati važnost čemu, ne obazirati se'

A kaj se buš sad opteršivala, čez jeno vuvo vnuter, čez drugo vun.

rasprti vuva

'pažljivo, dobro slušati'

Raspri vuva, ne bum ti tri put ponavjal.

sedeti na vuve

'ne slušati, biti rastresen'

Jel ti sediš na vuve dok ti pripovedam.

Z

ZAJEC

delati živomu zajcu ražnja

'unaprijed planirati nešto što je vrlo nesigurno'

Nemoj nigda živomu zajcu ražnja delati.

ZEMLJA

bude (komu) zemlje i v zube

'završit će u zemlji, umrijet će'

A kaj se svađa za među, bu mu zemlje i v zube.

prepasti v zemlju

'nestati bez traga'

Taj nož kak da je prepal v zemlju.

ZID

govoriti zidu

'uzalud govoriti, govoriti bez odjeka'

Slušaj me, ne govorim valjda zidu.

ZNATI

ne zna se ni ko pije ni ko plača

'velika pometnja, zbrka'

Tu se ne zna ni ko pije ni ko plača.

ZORA

od zore do mraka

'stalno, neprestano'

Delaš od zore do mraka, a slabe koristi.

zora-međa

'vrlo rano, u ranu zoru'

Zutra moramo iti zora-međa.

ZUB

stisnoti zube - 'šuteći trpjeti'

Ivo stisni zube i čkomi.

deti zube na klin

'gladovati, oskudijevati'

Pa nemrem deti zube na klin, moram živeti.

ZVEZDA

kovati (koga) v zvezde

'pretjerano hvaliti'

Sad ga kuješ v zvezde, a začas ga buš ogovarjala.

videti se zvezde

'biti ošamućen od udarca'

Tak te bum lupil kaj buš videl se zvezde.

ZVONO

dati na sa zvona

'razglasiti, svima raspričati'

Nemoj to sad dati na sa zvona, da celo selo zna.

Ž

ŽABA

terati žabu vu vodu

'nagovarati nekoga na nešto što bi i sam učinio'

Teško ti je žabu vu vodu naterati.

ŽEP

imati glibokoga žepa

'biti škrt'

Od njega se nemreš ničega zapomoči, taj ima glibokoga žepa.

imati plitkoga žepa

'biti siromašan, imati malo novaca'

Nemrem ja to platiti, imam plitkoga žepa.

ni v žep ni žepa

'niti koristi niti štete (od čega)'

To mi ništ ne znači ni v žep ni žepa.

ŽIVETI

živeti od denes do zutra

'živjeti ne misleći na budućnost, bezbrižno živjeti'

Žive od denes do zutra i baš ga briga za kaj.

ŽIVOT

ni života ni smrti

'biti bolestan bez izgleda za ozdravljenje'

Nema mi ni života ni smrti.

ŽNORICA

vleči (komu) žnoricu

'udovoljavati kome u svakoj sitnici'

Nemrem ti stalno žnoricu vleči.

LITERATURA:

1. Vladimir Anić: Rječnik hrvatskoga jezika, Novi liber, Zagreb 1991.
2. Josip Matešić: Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, ŠK, Zagreb 1982.
3. Antica Menac: Jurij Rojs, Hrvatsko-slovenski frazeološki rječnik, Zavod za lingvistiku Filozofskog fakulteta Sveučil. u Zagrebu, Zagreb 1992.